

4. Філіпенко А.С. Глобальні форми економічного розвитку: історія та сучасність / А.С. Філіпенко. - Київ: Знання, 2007. - 670 с.
5. Інноваційний розвиток економіки: модель, система управління, державна політика / НАН України; Інститут економічного прогнозування / Л.І. Федулова (ред.). - К. : Основа, 2005. - 550с.
6. Офіційний сайт ООН [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.uno.org/>
7. E-Commerce Europe. European B2C E-commerce Report 2014. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.ecommerce-europe.eu/facts-figures>.
8. Rauscher M. International Trade, Foreign Investment, and the Environment / Michael Rauscher // Thuenen-Series of Applied Economic Theory 29 / University of Rostock, Institute of Economics, Germany. - 2001. - 97 p.

УДК 332.142.4; 338.222(043.2)

Жаліло Я.А.,

д.е.н., пров.н.с.,

ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»

ДАЛЕКТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Один з найсуттєвіших викликів ХХІ століття полягає в значному розширенні спектру суттєвих чинників, що впливають на соціально-економічний розвиток. Таке розширення знайшло відображення у визначених на Конференції в Ріо Порядком денним ООН-2030 Цілей сталого розвитку [3]. Цей міжнародний документ набув практичної інструментальності, оскільки наразі є підґрунтям для оцінки адекватності національних стратегій розвитку. У низці країн світу розроблено чи розробляються цільові стратегії сталого розвитку. Зокрема, в Україні завершено процес адаптації Цілей сталого розвитку на національний рівень. На стадії завершення перебуває Стратегія сталого розвитку з відповідною Дорожньою картою, яка впроваджуватиме Цілі в Україні.

Класично сталий розвиток визначається як такий розвиток, що реалізує сучасні потреби без порушення спроможності майбутніх поколінь реалізувати їхні потреби. Глобалізація та посилення інтегрованості чинників суспільного розвитку суттєво розширюють джерела ризиків для майбутніх поколінь. До кола таких ризиків входять і такі глобальні синтетичні категорії як згуртованість суспільства, суверенність країни, регіональний та глобальний мир тощо.

Ускладнення системи інституційних відносин в умовах формування мережевого суспільства та зростання ваги інституційних чинників суспільного розвитку дає підстави розглядати поняття «довкілля» в тотожності з поняттям «інституційне середовище». Тоді сталість розвитку впливає з сталості інституційного середовища, яке, у свою чергу, спирається на досягнення інституційної рівноваги [4, С. 111-112]. Для широкої спільноти досягнення цієї рівноваги забезпечується через інклюзивність соціально-економічного розвитку як усвідомлення зв'язку між результативністю економіки та якістю життя та особистої відповідальності за досягнення такої результативності.

Безпосередні прояви такого зв'язку формуються на рівні локальної громади, в рамках якої формуються основні показники якості життя: соціальні та публічні послуги, інфраструктура життєдіяльності, забезпеченість житлом, якість довкілля, особиста безпека тощо. У добу прагматизму люди формують свої оцінки якості політики національного уряду через призму оцінок якості місцевої влади, а останньої – через якість свого життєвого середовища [2, С. 228].

Отже, посилення спроможності громади дієвим чином впливати на суттєві характеристики якості свого життя – не лише основа сталого розвитку громади на засадах інклюзивності, але й первинна «цеглинка» сталого розвитку на загальнонаціональному рівні. Цілі сталого розвитку, визначені Порядком денним ООН-2030, конкретизують концептуальні засади інклюзивного розвитку територій шляхом визначення якісних підходів до забезпечення житлом та відповідними послугами, захисту екосистем, мобільності населення, територіальної інтеграції, розвитку міст та громад, їхньої ролі у згуртуванні спільнот [2, С. 243-244].

Локалізація глобальних цілей, яка дає змогу досягти інклюзивності - долучення кожного з членів громад до визначення дій, спрямованих на досягнення сталого розвитку - є критично важливою для практичної реалізації Цілей сталого розвитку. Проте вирішення цих завдань у сучасному взаємопов'язаному світі можливе лише на програмних засадах. А значить, спроможності локальних громад до стратегічно орієнтованого розвитку. Як наголошувалося у резолюції Третньої міжнародної конференції ООН з фінансування розвитку (Адіс-Абеба, 2015), зміщення видатків та інвестицій на сталий розвиток на субнаціональний рівень формує потребу у зміцненні дієздатності місцевих громад [1].

Ключову роль в досягненні такої дієздатності відіграють чинники інституційної досконалості локальної громади:

- дієздатність органів самоврядування, виконавчих інститутів, спроможність органів управління до програмування та стратегування – що пов'язано з проблемами *ефективного управління*;
- стабільність та інтегрованість громади під впливом викликів її структурної динамізації через міграцію, зміни статусів членів, структурні зміни в економіці – що досягається *інклюзивністю розвитку громади*;
- довіра всередині громади і відповідальність перед майбутнім поколінням, що випливає з *усвідомлення регіональної ідентичності*.

Масштабність завдань сталого розвитку робить апріорі неможливим їх досягнення за лише за рахунок централізованого фінансування. Тому критерій ефективності управління регіональними громадами зміщується з адміністрування перерозподілу до спроможності мобілізації місцевих ендегенних ресурсів й досягнення «дружності» регіону до інновацій – та до освоєння інструментарію такої мобілізації: засобів місцевого оподаткування, муніципально-приватного партнерства, інфраструктурних інвестицій громади, інформаційної та правової підтримки тощо.

Ефективне управління на рівні громади має бути підкріплене з двох сторін.

«Знизу» - через поширення соціальної відповідальності бізнесу та його перехід від добродійності до інвестицій у місцевий розвиток.

«Згори» - через комплементарні реформи, які спрощують використання потенціалу регіонального розвитку та посилюють його інклюзивність. Такими є насамперед сприяння розвитку підприємництва, лібералізація ринку праці та впровадження електронного врядування.

Отже, сталість розвитку регіону досягається через партнерство влади, бізнесу, суспільства, що, у свою чергу, базується на належному розвитку соціального капіталу – який на основі мережовості забезпечує інтегрованість суспільства.

Інклюзивність розвитку громади має досягатися на двох ключових напрямках.

Перший – інклюзія членів громади до економічного розвитку, що досягається через належну пропозицію робочих місць, розвиток підприємництва, фінансову спроможність громади надавати соціальні послуги. Для повноцінної реалізації такого завдання важливою є диверсифікованість економіки регіону, що дозволить інтенсивно освоювати нові галузі та адаптуватися до триваючих змін в економічній структурі регіону.

Другий – інклюзія спільноти до прийняття рішень. У резолюції Конференції в Ріо «Future We Want» вказується, що на сучасному етапі *фундаментальною* для сталого розвитку є «можливість для людей *впливати* на власні життя та майбутнє, брати участь у прийнятті рішень та висловлювати свої сумніви». На основі генерованої мережами соціальної активності зростає вага *прагматизму* в громаді: люди вважають, що спроможні оцінювати та визначати шляхи та способи розвитку громади, регіону, країни. Це формує суспільний запит на партисипативні інститути громадського контролю, громадського впливу на просторове та регіональне стратегування.

Між тим, для досягнення кваліфікованості такого контролю критичної ваги набувають також навчання та поінформованість спільнот, які стають однією з ключових основ сталості розвитку. За цих умов поширення комунікаційних технологій як одна з складових Індустрії 4.0 набуває управлінської інструментальності. Сучасні інформаційні технології спроможні забезпечувати моніторинг і транспарентність поточного становища на локальному, регіональному та загальнонаціональному рівнях (в т.ч. на основі формування нових синтетичних показників сталості розвитку та обробки «Big Data»), забезпечувати оперативність прийняття й виконання рішень, якість і доступність адмінпослуг на основі електронного врядування тощо.

Список використаних джерел:

1. Addis Ababa Action Agenda of the Third International Conference on Financing for Development (Addis Ababa Action Agenda) [Електронний ресурс].- UN< NY, 2015.- Режим доступу: http://www.un.org/esa/ffd/wp-content/uploads/2015/08/AAAA_Outcome.pdf
2. OECD Regional Outlook 2016: Productive Regions for Inclusive Societies, OECD Publishing, Paris, 2016.
3. Transforming our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development. [Електронний ресурс].- A/RES/70/1/- UN, N.Y., 2015.- Режим доступу: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>.
4. Норт Д. Институты, институциональные изменения и функционирование экономики / Д.Норт. – М.: Фонд экон. книги «Начала», 1997. – 180 с